

KOMMUNEPLANENS SAMFUNNSDEL 2019-2030
26.10.2018

Glassblåseren ønsker velkommen. Skulptur på Hadeland Glassverk

INNHold

1.	Innledning	4
1.1	Samfunnsdelens plass i det kommunale plansystemet.....	5
2.	Visjon Fjordlandsbyen	6
3.	UTVIKLINGSTREKK	7
3.1	Generelle utviklingstrekk og statistikk	7
4.	I takt med tida	14
5.	Satsingsområder	15
5.1	Fjordlandsbyen Jevnaker	15
5.2	Bærekraftig utvikling	19
5.3	Levekår og folkehelse.....	22
5.4	Kommunen.....	26

1. INNLEDNING

Med kommuneplanens samfunnsdel ønsker vi å vise veien Jevnaker kommune ønsker å gå i et langsiktig perspektiv og fram til 2030. Det er en stor optimisme med tanke på utvikling i Jevnaker og regionen for øvrig. Jevnaker har derfor et stort potensiale for høy befolkningsvekst. Hele kommunesamfunnet må imidlertid forberedes på vekst, enten det gjelder infrastruktur, kapasitet på skoler og barnehager og innretning av de ulike tjenestene. Samtidig vil sammensetningen av ulike aldersgrupper endre seg i årene framover. En større del av befolkningen vil være eldre, noe som kan gi oss utfordringer innenfor helse og omsorgstjenester. Med utgangspunkt i en forventet utvikling trenger vi en god langsiktig plan for hvordan vi møter våre utfordringer.

Samfunnsdelen av kommuneplanen er kommunens overordnede styringsverktøy. Den inneholder overordnede mål, som skal sikre at kommunen ivaretar sine langsiktige utfordringer og styre kommunen i en ønsket retning. Samfunnsdelen skal omfatte kommunesamfunnet som helhet og kommunen som organisasjon. Den skal danne grunnlaget for kommunens fireårige økonomi- og handlingsplaner.

Denne samfunnsdelen av kommuneplanen bygger på samfunnsdelen for 2014 -2024 som ble vedtatt 29.01.2015. Siden oppbyggingen og strukturen i forrige samfunnsdel fungerte veldig godt har det vært riktig å lage ny plan med samme struktur som den gamle.

I ny plan har det derfor vært viktig å videreføre det som har fungert godt, men samtidig endre planen i forhold til nye utviklingstrekk og nye måter å løse kommunens utfordringer på. I ny plan legges det vekt på hvordan kommunen som tjenesteyter, forvaltningsorgan og samfunnsutvikler best kan lykkes med å nå sine mål. Ivaretagelse av kommunens omdømme og verdisett legges også til grunn.

Som en del av planstrukturen er kommunens planstrategi 2016 -2020 også lagt til grunn for hva det skal legges spesielt vekt på i planarbeidet. Planstrategien ble vedtatt 15.12.2016 og pekte ut følgende områder som skulle vektlegges:

- **Ønsket utvikling av Jevnaker som følge av ny vei og bane**
- **Utfordringer knyttet til av vi får flere eldre over 80 år med behov for pleie og omsorgstjenester, herunder demens.**
- **Jevnaker i et framtidsperspektiv**

1.1 Samfunnsdelens plass i det kommunale plansystemet.

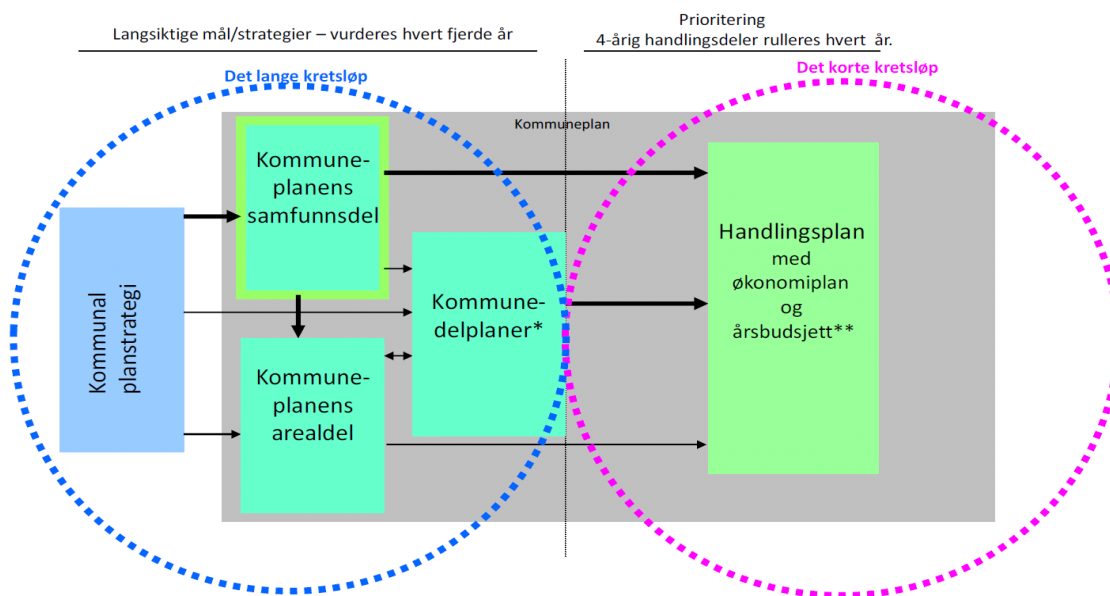
Kommunen har valgt å utarbeide kommuneplanens samfunnsdel i forkant av kommuneplanens arealdel. Dette for å kunne vurdere samfunnsutviklingen i et helhetlig perspektiv som et grunnlag for retningslinjer og bestemmelser for arealdelen.

Planens overordnede mål og utviklingsmål skal danne grunnlaget for årlige handlingsplaner og budsjett.

Kunstisbanen - en av mange sosiale møteplasser i Jevnaker kommune

Samfunnsdelens plass i det kommunale plansystemet

2. VISJON FJORDLANDSBYEN

Kommunestyret har utarbeidet «**Områdeplan for Jevnaker sentrum**» som gir rammene og grunnlaget for videre utvikling av Jevnaker. Men et planverk er kun et utgangspunkt. Det som skal skapes her, må det jobbes målrettet og langsiktig for å utvikle.

Jevnaker sentrum har de senere årene mistet en god del av en tidligere blomstrende handelsnæring grunnet sterkere konkurranse og spesialisering fra tilbud både i Hønefoss og Gran, men også fra en sterkt voksende internetthandel. Spørsmålet er: hva kan skape ny attraktivitet og aktivitet og verdiskaping til erstatning for det som er blitt borte?

Kommunestyret ønsker å intensivere sitt engasjement for økt verdiskaping og aktivitet i Jevnaker og startet en innovasjons- og samskapingsprosess våren 2018.

Fellesnevneren for mange av idéene som kom fram i prosessene, var tilgangen til eller beliggenheten ved **Randsfjorden**. Denne attraktiviteten vil være kjerneverdien for videreutvikling av Jevnaker, enten det gjelder verdiskaping, boliger eller møteplasser. Ut fra dette kom visjonen «**Fjordlandsbyen**» Jevnaker. Selv om Jevnaker kommune omfatter mye mer enn relasjonen til fjorden, bør likevel «fjordlandsbyen» kunne være et samlende begrep for alle. Begrepet Fjordlandsbyen rammer inn den framtidige utviklingen av Jevnaker som sted.

Visjonen gir retning og gir grunnlag for prioriteringer når det gjelder verdiskaping og bosetting og stedsutvikling av både sentrum og arealene rundt. Dette betyr at Jevnaker tar denne posisjonen i regionen. Jevnaker skal bli gjenkjennelig og attraktiv som «fjordlandsbyen» for våre innbyggere, næringsliv og besøkende. Vi vil vende vår aktivitet og oppmerksomhet mot fjorden og knytte oss aktivt mot den. Det er spesielt viktig framover å legge til rette for næringsvirksomhet i kommunen generelt, men også i sentrum, som tiltrekker seg et bredt spekter av mennesker, som igjen skaper dynamikk og grunnlag for videre vekst.

3. UTVIKLINGSTREKK

3.1 Generelle utviklingstrekk og statistikk

Befolkningsutvikling:

Ved utgangen av første kvartal 2018 var det 6.787 innbyggere i Jevnaker. Siden 2000 har kommunen hatt en befolkningsvekst på rundt 1 % i gjennomsnitt pr. år. De siste 5 åra har veksten vært noe høyere.

Det er gjort flere analyser på forventet befolkningsvekst i Jevnaker. Analysene forteller at en av de viktigste påvirkningsfaktorene til befolkningsveksten i regionen er samferdselsforbindelsene til Oslo.

Oslo-regionen vokser raskest i landet og har store problemer med å absorbere tilveksten på en god måte. Gjennom realisering av Ringeriksbanen og utbygging av E 16 vil Ringeriksregionen kunne avlaste Oslo-området uønsket høye vekst gjennom ha god kapasitet og tilgjengelige arealer for å kunne ta en relativt høy befolkningsvekst i Ringeriksregionen

Med utgangspunkt i Jevnakers sentrumsstruktur, nærhet til fjorden og andre natur- og kulturverdier, viser noen analyser at Jevnaker er den kommunen som kan vokse mest i Ringeriksregionen (relativt sett).

Tall fra Statistisk Sentralbyrå viser at gruppen 67 -79 år samt personer over 80 år vil relativt vokse mye her i landet i årene som kommer. En utbygging av Ringeriksbanen og øvrige samferdselsprosjekter vil trolig endre disse prognosene betydelig, uten at det er mulig å beregne dette foreløpig.

e

Helsetasjonen - første møte med kommunen

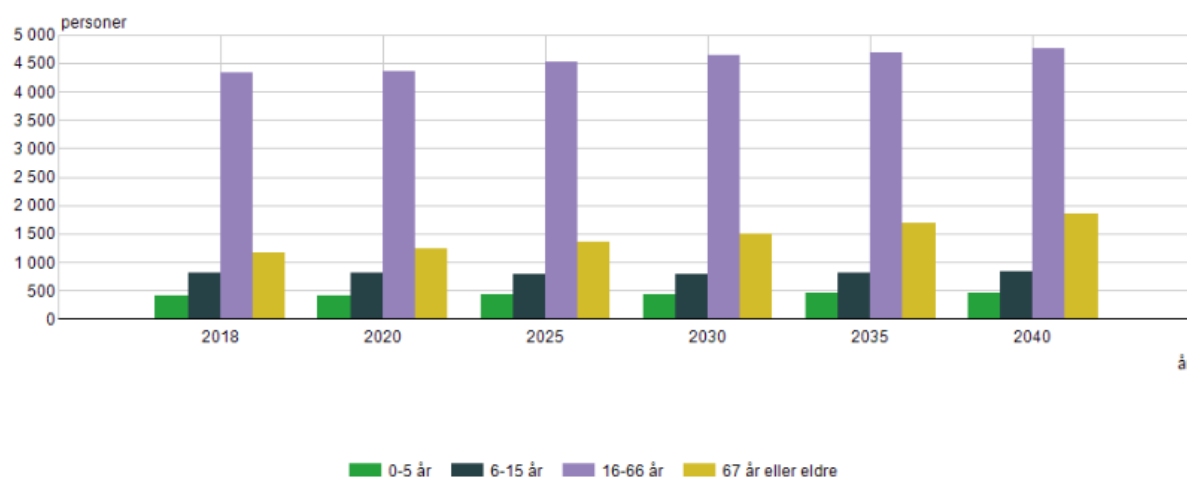
I tabellen nedenfor vises SSBs befolkningsframskrivninger for Jevnaker opp mot 2040. Hvis vi ser på registrert innbyggertall i utgangen av 2. kvartal 2018, kan vi se at vi allerede nå har flere innbyggere enn estimert i det alternativet som skisserer den høyeste veksten i SSBs framskrivninger. Dette tilsier at vi bør ta høyde for en noe kraftigere befolkningsvekst enn den nåværende tilgjengelige framskriving tilsier.

	Hovedalternativet (MMMM)					Lav nasjonal vekst (LLML)					Høy nasjonal vekst (HHMH)				
	2018	2020	2025	2030	2040	2018	2020	2025	2030	2040	2018	2020	2025	2030	2040
0532 Jevnaker	6 701	6 801	7 082	7 371	7 911	6 658	6 715	6 881	7 054	7 310	6 742	6 881	7 281	7 732	8 676

Kilde: SSB

Hvis vi ser på alderssammensetningen i befolkningen slik den er beskrevet i hovedalternativet til SSB og vist i diagrammet under, ser vi at den eldste befolkningsgruppa er den som antagelig vil øke mest i de kommende årene. Dette er en nasjonal trend, som det må tas høyde for, samtidig som det må legges til rette for en diversitet i befolkningen slik at man får både småbarnsfamilier, pensjonister og aldersgruppene mellom inn i kommunen. Ved å sørge for god kvalitet på alle kommunale tjenester og tilbud gjennom hele livsløpet, legger man et godt grunnlag for dette.

Framskrevet folkemengde 1. januar, etter alder og år. Jevnaker, Hovedalternativet (MMMM).

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Felles bo- og arbeidsmarked med Ringeriksregionen:

Det er stor optimisme i regionen spesielt sett opp mot de store statlige investeringer på vei og bane. Det er derfor store forventninger til at mye kommer til å skje de nærmeste årene.

Til tross for dette har regionen en del utfordringer når man leser statistikken. Det har vært en relativt svak vekst i verdiskapingen, herunder sysselsetting. Videre er det stor utpendling av personer med høy kompetanse. Jevnaker har hatt en sterk boligdrevet vekst de senere årene, dvs at befolkningsveksten har blitt drevet fram av boligbygging. Det må også være et mål framover at våre innbyggere kan få arbeid i nærheten, først og fremst innen regionen.

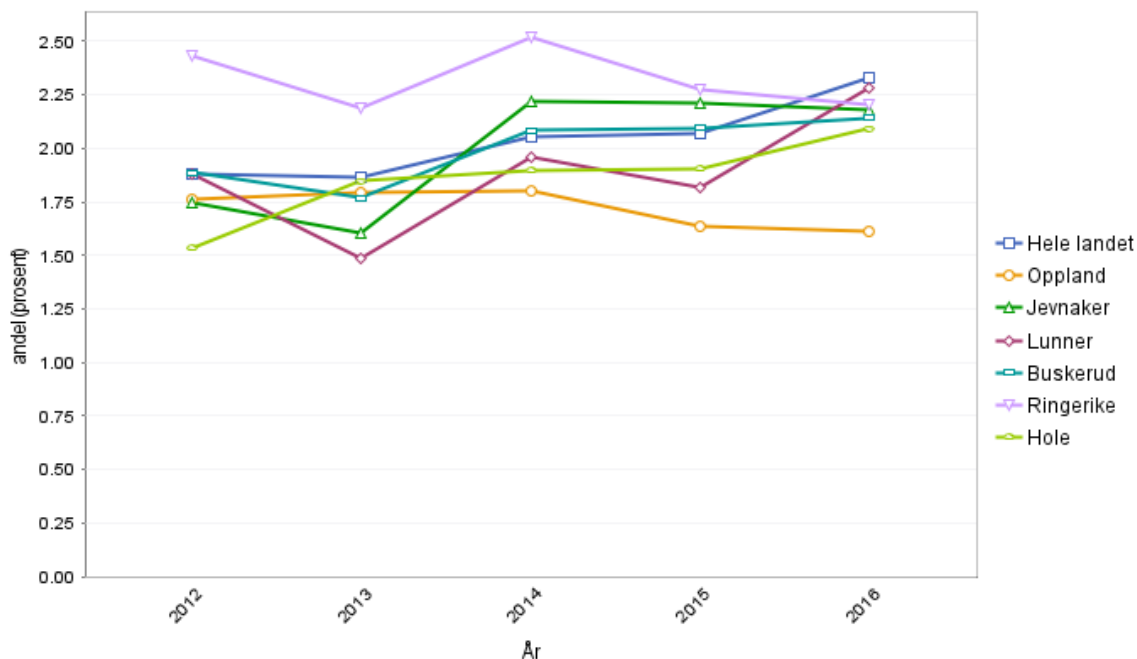

Gjennom å være en del av et felles bo- og arbeidsmarked, utarbeides regional næringsstrategi. En viktig målsetting er å øke antall arbeidsplasser i takt med forventet befolkningsvekst.

Arbeidsledighet og uførhet:

Diagrammet nedenfor viser registrerte arbeidsledige per januar måned fra 2012 til 2016 i prosent av befolkningen (15-74 år).

Statistikken omfatter alle personer som står registrert i NAVs arbeidssøkerregister enten som helt arbeidsledig eller som deltaker på et arbeidsmarkedstiltak (vanlige arbeidssøkere i ordinære tiltak og yrkeshemmede i tiltak). Dette inkluderer også personer som identifiseres med såkalte D-nr i stedet for fødselsnummer, dvs. utenlandske personer uten oppholdstillatelse som er på korttidsopphold i Norge. Registrerte arbeidsledige omfatter i utgangspunktet alle aldre, men det er svært få under 16 år eller over 66 år.

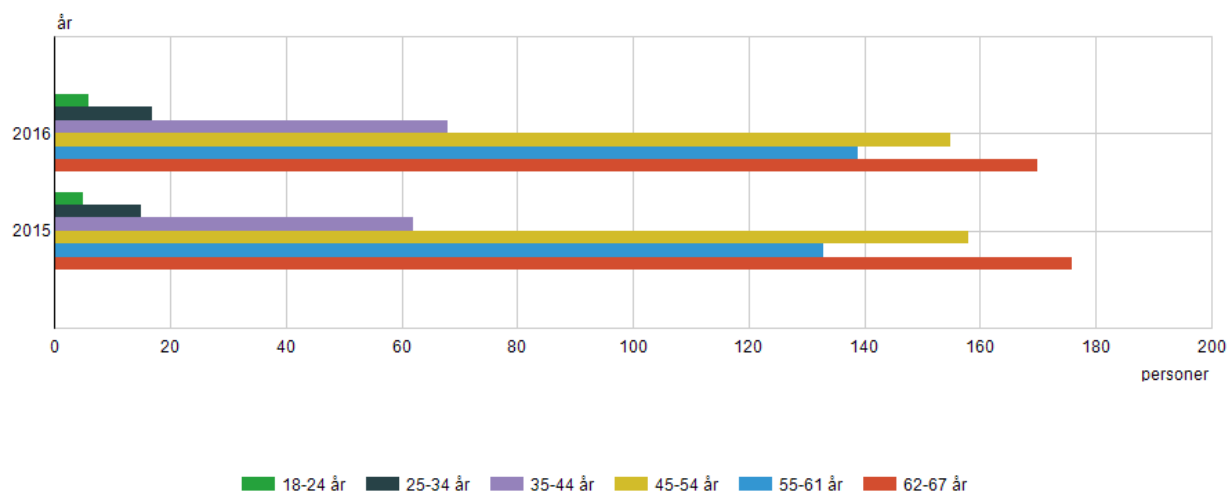
Kilde: Kommunehelsestatistikk

Som vi kan lese av grafene, ser vi at Jevnaker har en ledighet som ligger lavere enn landsgjennomsnittet, Lunner og Ringerike.

I diagrammet under kan vi se at antallet uføretrygdede er nokså stabilt, men at vi har nokså mange uføretrygdede under 44 år.

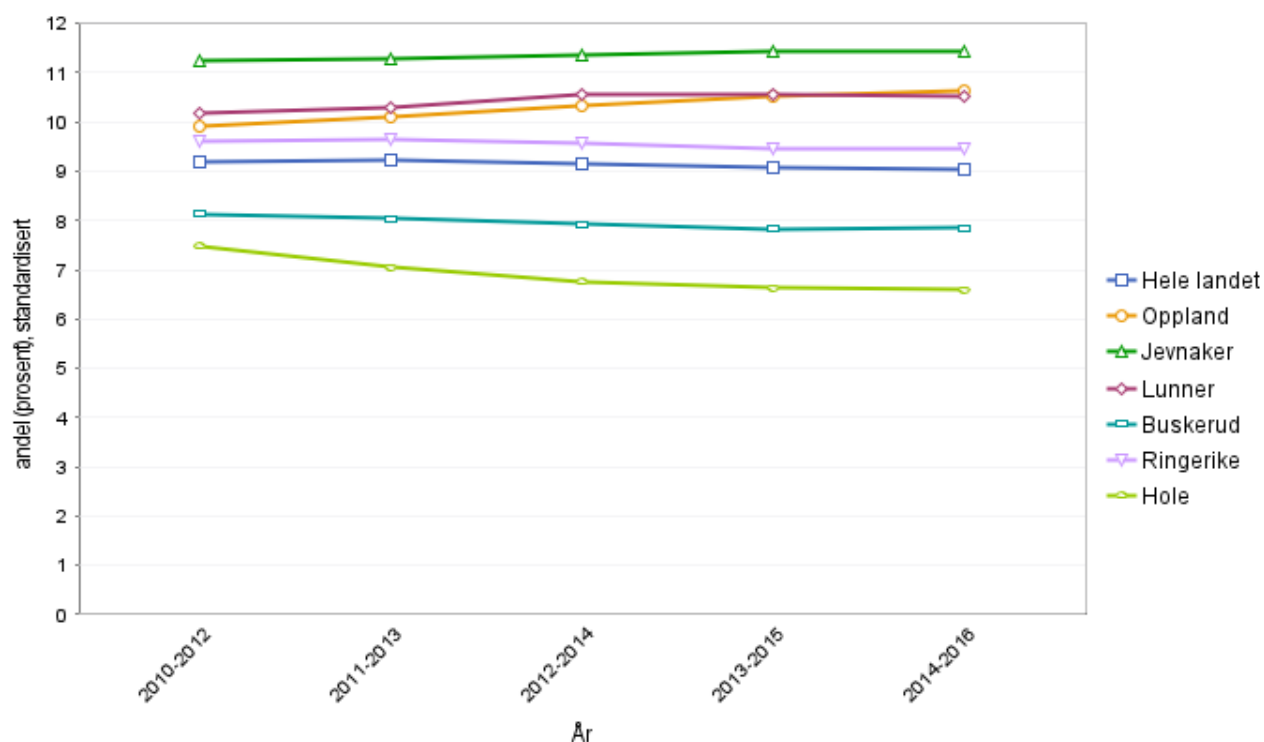

Uføretrygdde, etter alder og år. Jevnaker, Uføretrygdde.

Kilde: Statistisk sentralbyrå

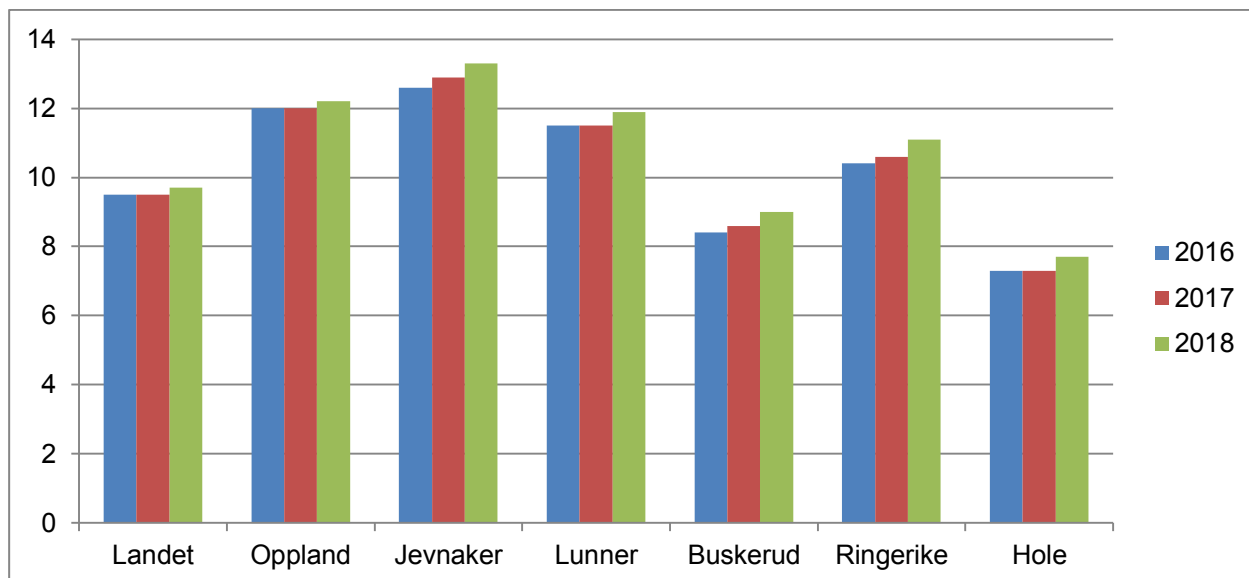
Grafen under viser andel uføretrygdde i befolkningen, 18 - t.o.m 66 år, varig uførepensjon. Statistikken viser 3 års glidende gjennomsnitt (dvs. gjennomsnitt for overlappende 3-års perioder).

Kilde: Kommunehelsetatistikk

Diagrammet under viser mottakere av uføretrygd pr 31.03. 2016-2018

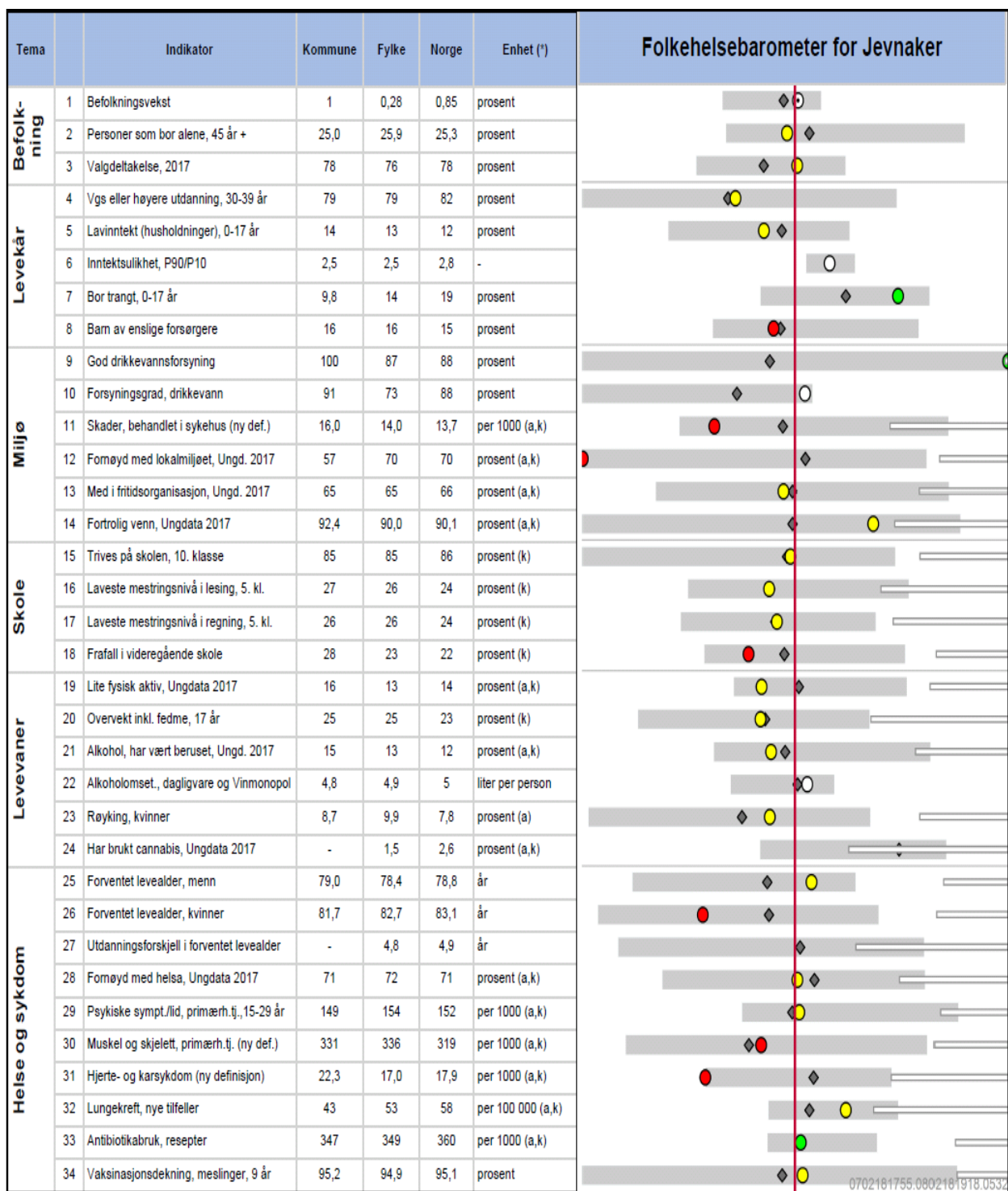
Antall i prosent av befolkningen 18-67 år. Kilde: Nav.no

Folkehelseprofil Jevnaker kommune 2018

I oversikten nedenfor sammenliknes noen nøkkeltall i kommunen og fylket med landstall. I figuren og tallkolonnene tas det hensyn til at kommuner og fylke kan ha ulik alders- og kjønnsammensetning sammenliknet med landet. For å se hele folkehelseprofilen se [her](#).

- Kommunen ligger signifikant bedre an enn landet som helhet
- Kommunen ligger signifikant dårligere an enn landet som helhet
- Kommunen er ikke signifikant forskjellig fra landsnivået
- ⊙ Kommunen er signifikant forskjellig fra landnivået
- Ikke testet for statistisk signifikans
- ◆ Verdien for fylket (ikke testet for statistisk signifikans)
- | Verdien for landet som helhet
- ▒ Variasjonen mellom kommunene i fylket
- De ti beste kommunene i landet

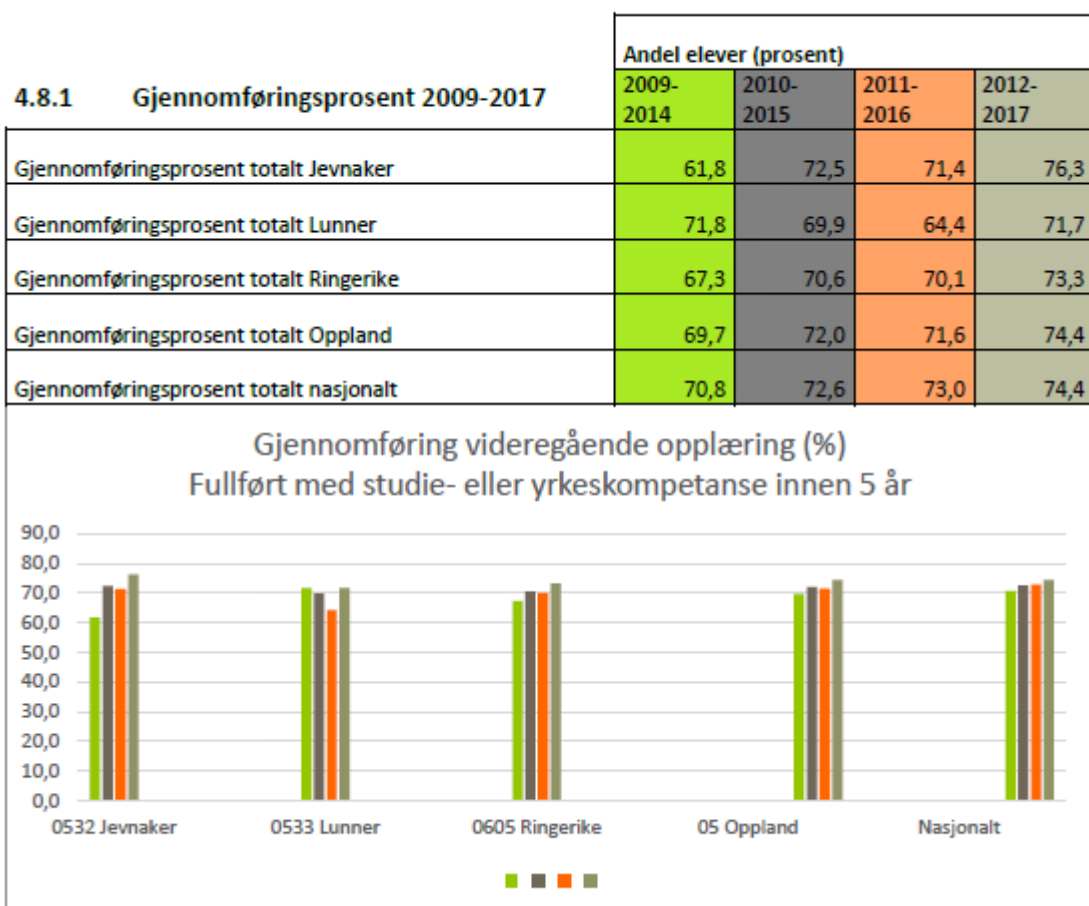
Kilde: Folkehelseinstituttet

Flere elever i Jevnaker fullfører videregående skole:

Nasjonalt har andelen elever som fullfører videregående med bestått innen fem år, økt de siste årene. Landssnittet er nå 74,4% og i Jevnaker fullfører 76,3%. I Jevnaker er dette en økning på 14% siden 2014.

Årsaken til framgangen er sammensatt. Noe kan tillegges div satsinger i ungdomsskole og videregående skole.

Kilde: Kommunebarometeret / Kommunal rapport 2018/ SSB 2018

4. I TAKT MED TIDA

Tida vi lever i omtales av mange som den «4. industrielle» revolusjon, pga de mange teknologiske nyvinninger som skjer samtidig. Det kan nevnes kunstig intelligens, utvikling innen genetikk, droneteknologi, robotteknologi og automasjon, finteknologi, nanoteknologi, sensorer, bioteknologi osv, som hver for seg kan frata virksomhetens forretningsgrunnlag totalt eller skape helt ny, og kan endre menneskers livsførsel både på godt vondt. I sum er hele samfunnet inne i en stor omveltning. Endringene skjer raskere enn vi noen gang før har opplevd.

Det sies at kunnskap i mange henseende nå kun varer 10 år mot tidligere 60, så 30 år. Det predikes at over halvparten av dagens yrker forsvinner innen 15 år og at halvparten av dagens stillinger blir borte innen 2030.

Dette er forhold som vi som kommune må forholde oss aktivt til. Endringene påvirker innbyggerne våre, bedriftene våre og vår egen organisasjon. Vi må dermed dyrke fram pro-aktive holdninger og handlinger både hos egne ansatte og våre innbyggere. Det blir ytterligere krevende å være folkevalgt eller kommunal leder å navigere i en uoversiktlig verden i rask endring, samtidig som det forventes langsiktig planlegging og tilrettelegging for utvikling av både samfunn og tjenester.

Ny teknologi gir oss mulighet til en mer bærekraftig samfunnsutvikling. Med utgangspunkt i verdens klimautfordringer, og kommunens del av dette ansvaret, vil ny teknologi være et viktig hjelpemiddel til å redusere utslipp og samtidig gjøre hverdagen enklere for våre innbyggere.

Vi må utvikle jobbene vi skal ha framover, vi skal ikke minst utvikle de som skal ha jobbene og vi må vise lederskap for å skape «den rette» framtida. Vi må alle være endringsvillige og ha evne og vilje til å ta «den nye tida» inn over oss; ikke bare i ord, men også i handling.

For Jevnaker kommunes vedkommende må vi de neste årene skape **rom for omfattende digitalisering** av våre tilbud, vi må aktivt ta i bruk ny teknologi så langt det gir gevinster både for innbyggeren og for kommunen selv og vi må tilrettelegge Jevnaker-samfunnet slik at våre innbyggere kan ta del i nyvinningene; slik at det gir et stort pluss i dagliglivet å bo i Jevnaker.

For å få dette til må vi være innovative på et bredt felt og **skape en innovasjonskultur** både blant våre ansatte og våre innbyggere. Vi må ha innbyggerne aktivt med i utviklingen av Jevnaker-samfunnet og av kommunens tilbud gjennom **samskaping** mellom kommunens folkevalgte, kommunens ledelse, fagpersoner, innbyggere, næringsliv mv. for å finne ut av hva er behovene og hvordan skal vi løse det.

5. SATSINGSOMRÅDER

Samfunnsdelen inneholder fire satsingsområder som legger grunnlaget for måldelen av kommuneplanen.

5.1 Fjordlandsbyen Jevnaker

Sentrum i Fjordlandsbyen Jevnaker omgitt av vann på tre kanter.

I Jevnaker bor cirka 80 prosent av innbyggerne innenfor en avstand av 3 km fra sentrum. Randsfjorden ligger som et sentralt landskapselement i sentrum. Dette gir kommunen gode muligheter for å skape et urbant og særegent uttrykk, selv om kommunen er liten.

Jevnaker er vertskap for opplevelsesbasert næring som Kistefos-Museet, Hadeland Glassverk, Thorbjørnrud Hotell og lokalmat, dyrket og videreforedlet på Jevnaker. Randsfjordfestivalen er et dynamisk tilskudd til opplevelser og aktiviteter Jevnaker kan tilby.

Denne formen for virksomhet er med på å tydeliggjøre stedets identitet og har et potensiale for både utvikling og synergi til andre virksomheter. Hadeland Glassverk er nasjonalt kjent og tiltrekker opp mot 500.000 besøkende hvert år til Jevnaker. Kistefos investerer flere hundre millioner i opplevelsesbaserte installasjoner og forventer stor økning av besøkestallet til Jevnaker.

Kommunen har videre en del småskala/-nisjeproduksjon med tilknytning til landbruket og annen småindustri. Dette er også med på å skape vekstgrunnlag i Jevnaker og resten av regionen. Både Thorbjørnrud hotell og Hadelands Glassverk er blant annet med på å markedsføre og selge disse

produktene. Denne produksjonen vil kunne utvikles i omfang, avhengig av god markedsforståelse, ivaretagelse av kjernekompetansen i virksomhetene, gode fagnettverk og tilgang til utviklingskapital.

Visjonen «Fjordlandsbyen» må følges opp og omgjøres til praktisk handling. Et viktig element er å arbeide videre med utvikling av opplevelsesbasert næring, som vi har et meget godt grunnlag for å videreutvikle i Jevnaker. Hadelands Glassverk, Kistefos-muséet med nytt praktbygg, Thorbjørnrud som utvikler seg også som kulturarrangør, Randsfjordfestivalen samt andre mindre aktører, vil sammen med lokalprodusert mat vil utgjøre kjernen i dette. Her blir det viktig framover å bygge felles nettverk og gjøre hverandre enda mer konkurransedyktige. Med realisering av «Kulturscenen» vil Jevnaker ta et kvantesprang i stedsutvikling og deltakelse i kulturaktiviteter og formidling.

Randsfjordfestivalen.

Det må gjøres attraktivt å etablere servicenæring og handel i sentrum av Jevnaker gjennom samarbeid mellom aktørene og kommunen. Opplevelser, servicenæring og -funksjoner og handel er sammen nøkler til å skape ny aktivitet og attraktivitet for sentrum. Disse vil også kunne bidra til å skape nye møteplasser og sosialt liv. Forutsetningen er å etablere gode samarbeid og forpliktelser og stå sammen om de samme målene. Sentrum rommer allerede i dag mange arbeidsplasser. Denne dimensjonen kan dyrkes mer spesifikt for å utvikle sentrum til et enda bedre sted å arbeide.

Sentrum har som nevnt et stort fortrinn gjennom sin tilknytning til Randsfjorden og Hermannstjern. I kommuneplanperioden (2021) legges E-16 utenom sentrum og åpner for nye muligheter for sentrumsutviklingen. **Avlastet veg og en strandpromade som knytter sentrum** og de nære områdene mot Haugerlandet vil heve attraktiviteten og skape nye møteplasser, samt gi nye vekstimpulser til både sentrum og omlandet.

Jevnaker har godt med tilgjengelige arealer både i sentrum og i sentrumsnære områder.

Boligtilbudet må være variert og tilpasset forskjellige behov. Det bygges tettest i sentrum. Kvadraturen gir Jevnaker et bymessig preg og møter behovet for å videreutvikle urbane kvaliteter. Sammensetningen av beboerne bør kunne bidra til en dynamisk og spennende utvikling av sentrum.

Næringsutvikling og stedsutvikling henger sammen. God stedsutvikling er der det skapes ny næring og aktivitet samtidig som ny næring og aktivitet gir grunnlag for stedsutvikling. Kommunens rolle blir derfor å se sammenhengen å legge forholdene til rette for de som ønsker å skape noe. Kommunens primær oppgave blir derfor å være en fasilitator for næringsutvikling.

Bergermoen næringspark supplerer Jevnakers tilbud for å tiltrekke seg nye næringer. Området skal raskest mulig tilrettelegges med infrastruktur slik at næringsveksten kan realiseres. Vekst og nye næringer kommer ikke av seg selv. Jevnaker kommune må ha et bredt spekter av verktøy for å lykkes, bl a vil vi være avhengig av spille på profesjonell utviklingskompetanse, etablert i samarbeid med nabokommunene.

Gründerånd framelskes. Kommunen skal bidra til å dyrke fram en endringskultur og gjøre innovasjon og utvikling enkelt. Det er viktig at gründere blir sett og får støtte fra kommunen spesielt i oppstartfasen.

Matkultur og opplevelsesnæring. Godt offentlig-privat samarbeid

Tilhørigheten til nye Viken fylkeskommune må utnyttes for å posisjonere kommunen og samarbeidende kommuner inn i Stor-Oslo-området, både når det gjelder samferdelstiltak, kollektivløsninger og regional utvikling for øvrig. Når ny E16 Olum-Eggemoen blir ferdigstilt i kommende periode, vil det bli en langt bedre forbindelse øst-vest. Sammen med en framtidig Ringeriks-bane og ny E16 Oslo-Hønefoss, ligger forholdene til rette for økt vekst i Jevnaker hvis vi vet

å utnytte mulighetene. Jevnaker sammen med Ringeriksregionen bør derfor aktivt posisjonere seg i den nye regionen.

Hovedmål	
Fra tettsted til Fjordlandsbyen Jevnaker	
Utviklingsmål 2019-2023	Årlige handlingsmål
• Legge til rette for gründerskap og næringsutvikling gjennom bruk av aktive virkemidler • Dyrke fram en klynge av opplevelsesbasert næring • Danne samarbeid for å understøtte økt handel og tjenesteproduksjon i sentrum • Skape gode sentrumsfunksjoner og felles møteplasser vendt mot fjorden • Påbegynne strandpromenade fra nord/øst og sikre tilgang til fjorden. • Bygge kulturscene med park til en sentral møteplass for barn og unge og et samlet kulturliv • Ny teknologi skal gjøre sentrum til et moderne og klimanøytralt sted • Utvikle Bergermoen næringspark ut fra et langsiktig perspektiv • En ny arbeidsplass per 2. netto nye innbygger • Økt tilrettelegging for turister og besøkende • Utvikle et sentrum tilrettelagt for alle alderstrinn • Utvidet kultursatsing	

5.2 Bærekraftig utvikling

Jevnaker har gode forutsetninger for å bli en klimaklok kommune. Utslipp av klimagasser og en global temperaturøkning som følge av disse, er en av vår tids største utfordringer. Rundt 20% av klimautslippene i Norge kan knyttes til kommunens virkemidler og tiltak. Jevnaker kan derfor gjennom sin samfunnsutvikling gjøre et betydelig bidrag for å redusere utslipp.

Statistikken tilsier at klimautslippene i Jevnaker reduseres fra år til år, til tross for at vi blir flere innbyggere. Kommunens arealpolitikk og satsing på fornybar energi og energibesparende tiltak er trolig den viktigste årsaken til dette.

Ny teknologi gjør mulighetene enda bedre for å redusere utslipp. Kommunen må derfor være foroverlent for å ta ny teknologi i bruk. Kommunen har utarbeidet en energi- og klimaplan som viser omfanget av utslipp i Jevnaker og ansvarliggjør kommunens rolle som planlegger, samfunnsutvikler, tjenesteyter og kunnskapsformidler til å handle. Kommunens hovedmål om å gjøre kommunen til en klimaklok kommune, må derfor knyttes opp mot strategiene i energi- og klimaplanen.

Sentrumsnære boliger. Jevnaker har en god forutsetning til å bli en klimaklok kommune siden det gjennom årtider fortrinnsvis har vært en sentrumsnær boligutbygging. Dette gir en betydelig påvirkning på kommunens klimaregnskap. Transport er en viktig faktor på det samlede klimaregnskapet. Sentrumsnær utbygging og gode gang- sykkelveier er med på å redusere bruken av bil, samtidig som det gir grunnlag for mer effektive og klimavennlige løsninger for blant annet boligoppvarming.

Gode samferdselsforbindelser er en viktig faktor for næringsutvikling, bosetting og stedsutvikling. Store investeringer innenfor vei og bane vil gi Jevnaker kommune både muligheter men også utfordringer med tanke på å gjennomføre en bærekraftig utvikling.

Ny E-16 Jevnaker-Hønefoss-Sandvika og Ringeriksbanen vil gi betydelige kortere avstander til og fra Oslo, og trolig gjøre Ringeriksregionen, inkl. Jevnaker, meget attraktiv som bo- og arbeidsmarked. I denne sammenheng er det gjort faglige analyser som tilsier at Jevnaker vil kunne fange opp mye av denne veksten. Dette vil sette boligmarkedet i Jevnaker under stort press. Kollektivtransportandelen må økes i betydelig grad for å få en bærekraftig utvikling.

Jevnaker kommune må ha en godt gjennomarbeidet areal/miljøstrategi, som gir tydelige føringer for hvilken bolig og arealutvikling som er ønskelig. Bærekraftig utvikling skal imøtekomme dagens og morgendagens behov for samfunnsutvikling uten å forringe muligheten til kommende generasjoner. Hensynet til bærekraftig utvikling gjør at langsiktige miljøhensyn i planarbeidet skal tillegges større vekt framfor kortsiktige økonomiske hensyn. Hensynet til CO₂-utslipp skal derfor vurderes i alle kommunens planer.

Illustrasjon av ny E16 Eggemoen-Olum (Statens vegvesen)

Kollektivforbindelser

En av Jevnakers største utfordring for å være tilgjengelig for omverden er for dårlige kollektivforbindelser i begge hovedretninger (Hønefoss og Roa/Gardermoen). Økt kollektivtilbud vil også gjøre kommunen mer attraktiv for nye innbyggere. Når ny Ringeriksbane kommer på plass, må kollektivforbindelsene til og fra Jevnaker prioriteres. Kommunen må innta en aktiv rolle for å tilrettelegge for langt flere kollektivløsninger enn dagens. Tilknytning til den nye Ringeriks-banen er en av løsningene. Framtidas førerløse busser en annen.

Smart-teknologi må kunne anvendes for å ta klimakloke valg i framtida. Jevnaker ønsker å være med når det gjøres slike forsøk sammen med andre kommuner.

Innbyggerdialog gir bedre prosesser

Legge til rette for at Jevnaker kan bli et moderne og klimanøytralt samfunn: Her er det snakk om å innrette samfunnsutviklingen på en ny måte både med hensyn til hvordan vi lever, hvordan vi forbruker produkter som har innvirkning på klimaet, hvordan vi tilrettelegger for våre innbyggere og hvordan kommunen som myndighet organiserer sitt arbeid. Det finnes i dag mange muligheter til å bli et lavutslippssamfunn og det er spesielt innenfor teknologien en finner mulighetene. Teknologien vil også gi oss mulighet for å effektivisere oss og gi bedre tjenestetilbud innenfor mange tjenester. De kommuner som har lyktes med dette har også endret måten å styre på fra å informere sine innbyggere til å involvere sine innbyggere.

Ved å tenke nytt vil dette kunne gi positive effekter på mange områder. Ved å innrette en by/tettsted med ny og framtidsrettet teknologi vil dette oppfattes av de fleste innbyggere som svært attraktivt. Det vil kunne gjøre hverdagen enklere og gjøre det mulig å ha en mer klimavennlig livsstil.

Beredskapsmessige hensyn og arealforvaltning:

Klimautfordringer er globalt sett i dag en av verdens største utfordringer, og en er helt avhengig av at alle tar et ansvar for å redusere klimautslipp. Allerede nå ser man endringer i klima i form av mer ekstremvær som igjen øker risiko for flom, skred, tørke m.m. FNs nye klimarapport sier at endringene i klimaet vil fortsette til en oppvarming av kloden på over 2 grader, dersom ikke radikale tiltak blir gjennomført. Kommunen må derfor være enda mer forberedt på ta forbehold i arealforvaltningen.

Jevnaker kommune laget sin egen ROS-analyse i 2016 som synliggjør de fleste scenarier kommunen kan utsettes for. Klimaendringer påvirker i stor grad kommunens ansvar som myndighet og arealforvalter. Det stilles strenge krav om konsekvensutredninger til både detaljplaner og ikke minst kommuneplanens arealdel. En ny trend er å involvere grunneiere, utbyggere og private innbyggere i fokuset på beredskap. Kommunen har ansvar for å informere om eventuell risiko, for derigjennom å involvere og ansvarliggjøre befolkningen.

Jevnaker har mange kilometer kommunale veier sett opp mot antall innbyggere.

Mange av de kommunale veiene er fra middels til dårlig standard, og det er derfor et mål om å ruste opp standarden til et høyere nivå. Ca halvparten av kommunens veier har ikke fast dekke, noe som medfører store vedlikeholdskostnader. Et mål er derfor å oppnå en større prosent fast dekke på kommunale veier for derigjennom å redusere vedlikeholdskostnadene.

Kommunens strategi er både å øke vedlikeholdet, samt å investere ved å rehabilitere. Sentrumsnære veier skal ha høyest prioritet, samt veier med mye trafikk. Videre skal veiens standard og funksjon ha betydning for prioriteringene.

Jevnaker er i dag relativt godt rustet med gang- sykkelveier i tettbygd strøk.

Trafikksikkerhet er et prioritert område i kommunen. Vi er sertifisert til å være en «trafikksikker kommune». Dette innebærer blant annet at de fleste tjenester skal jobbe med holdningsskapende arbeid for å bedre trafikksikkerheten. Skoler og barnehager er derfor godt involvert. Når E-16 legges utenfor sentrum, gir dette et stort potensial for at Jevnaker kan øke trafikksikkerheten ytterligere. Dessuten er det god folkehelse å være i fysisk aktivitet i form av gange og sykling.

Samfunnssikkerhet og beredskap blir mer og mer viktig for å ivareta befolkningens sikkerhet og som en kommunal oppgave.

Gode krise- og beredskapsplaner og jevnlig øvelser er en forutsetning for å ivareta innbyggernes trygghet.

Hovedmål

Utvikle Jevnaker til en klimaklok kommune

Utviklingsmål 2019-2023	Årlige handlingsmål
• Få realisert planene om nye nasjonale vei- og jernbaneforbindelser til og innenfor regionen. • Bedre kollektivforbindelsene til og fra Jevnaker • Heve standarden på kommunale veier • Følge opp handlingsmålene i Energi- og klimaplanen • Satse på ny teknologi som kan gjøre oss mer klimavennlige • Utvikle kollektivtransport i og rundt Jevnaker • Bærekraftig arealforvaltning. Vekt på sentrumsnære boligområder og gangavstand til viktige funksjoner. • Ha god lokal beredskap der brann og redningstjenesten er lokalisert i kommunen. • Trafikksikre gang- og sykkelforbindelser til alle sentrumsnære boligområder • Jevnaker skal ivareta det verdifulle kultur- og jordbrukslandskapet	

5.3 Levekår og folkehelse

Levekår er et vidt begrep og omfattes av mange faktorer som påvirker den enkeltes liv. Helse, utdanning, sysselsetting, økonomi og sosiale relasjoner er faktorer som har betydning for innbyggernes levekår. God helse er en ressurs, men folkehelse handler ikke bare om fravær av sykdom. Det handler om livskvalitet og trivsel, om opplevelsen av tilhørighet og om mestring.

Folkehelsearbeid er samfunnets felles innsats for å opprettholde, bedre og fremme folks helse, og å redusere faktorer som kan medføre helserisiko. Kommunen må bidra til at innbyggerne er rustet til å møte stadig økende forventninger og krav i samfunnet. Den må bidra til at innbyggerne i større grad tar ansvar for eget liv. Samtidig er det slik at svært mye av det som virker inn på helsen i befolkningen skjer utenfor offentlig sektor. Et bredt samarbeid mellom offentlige, frivillige og private aktører blir avgjørende i møte med folkehelseutfordringene. Frivillighet er dessuten en god ramme for mange til å være aktive, delta i samfunnet, vedlikeholde helsen og være sosiale.

Jevnaker har flere levekårsutfordringer. Utdanningsnivået er lavt og innbyggerne har relativt lav gjennomsnittsinntekt. Antall uføre er høyere enn i landet for øvrig. Forskning viser at det er sammenheng mellom utdanningsnivå, helsetilstand og senere deltakelse i arbeidslivet. Arbeid har betydning for den enkeltes økonomi, og er med å fremme selvstendighet, tilhørighet og evnen til å

mestre eget liv. Utdanningsnivået til den oppvoksende generasjon må heves, enten det betyr fagbrev eller høyere utdanning.

Kommunen har pekt ut tre innsatsområder for kommunens folkehelsearbeid. Innsatsområdene fordrer tiltak på tvers av virksomheter og tjenesteområder, og omhandler:

- 1) Tidlig innsats overfor barn og unge og foreldrestøttene tiltak,
- 2) En aktiv og meningsfull hverdag for alle
- 3) Gode levevaner.

Tidlig innsats for å sikre at barn og unge har gode oppvekstvilkår er avgjørende for å forebygge frafall i skole og utdanning, psykiske vansker, kriminalitet, rusproblemer og generelt dårlig helse. Foreldre er barn og ungdoms viktigste omsorgspersoner, og kan gi stabile og trygge rammer i en velfungerende familie.

Barnehager, skoler og helsestasjon er de viktigste arenaene for å kompensere for ulikheter i levekår slik at alle barn og unge får samme mulighet til å utvikle sine evner og ferdigheter, og til å delta aktivt i arbeids- og samfunnsliv.

Aktiv læring. Jevnaker ungdomsskole

Barnevernets hovedoppgaver er å sikre at de mest utsatte barna får nødvendig hjelp og omsorg til rett tid. Barneverntjenesten opplever svært komplekse og sammensatte utfordringer i arbeid med barn og familier. Utfordringer er bl.a. knyttet til rus, psykisk helse, lav utdanning og dårlig økonomi. Tverrfaglig jobbing på alle nivåer i kommunen med barn og familier er helt avgjørende for at disse skal motta tidlig, riktig og koordinert hjelp fra kommunen

Kommunen ønsker vekst og vil motivere barnefamilier til å flytte til Jevnaker. Visshet om barnehageplass og god kvalitet i barnehage og skole, er viktig for at barnefamilier skal ønske å bosette seg. Viktig er også et rikt og inkluderende lokalt fritidstilbud for trivsel og helse hos befolkningen. Den høye befolkningsveksten fører med seg økt etterspørsel etter barnehageplasser. Det utarbeides en ny barnehageplan for å klarlegge framtidige behov som følge av veksten. Det legges opp til beslutning om hvordan dette skal løses i starten av denne planperioden.

Skolen er både arena for læring og for sosialt samvær. Opplæringslova sier at alle har rett på et godt og inkluderende læringsmiljø. Læringsmiljøet er de samlede kulturelle, relasjonelle og fysiske forholdene på skolen som har betydning for elevenes læring, helse og trivsel. God klasseledelse, en positiv relasjon mellom elev og lærer og elevene seg imellom, et godt samarbeid mellom hjem og skole og en god skoleledelse er alle faktorer som bidrar til et godt læringsmiljø. Dette må vi sørge for å realisere.

Ungdomskaféen - møteplass i sentrum

Det er en utfordring i kommunen og nasjonalt at **mobbing** øker, til tross for økt fokus på området over år. Jevnakerskolen tar dette på alvor og hever innsatsen ytterligere i årene som kommer.

Det er fortsatt økning i spesialundervisning i skole og vedtakstimer i barnehage. Det er et nasjonalt mål at det spesialpedagogiske i mye større grad skal integreres i det allmennpedagogiske; at barnehagebarn og elever skal ha et tilpasset tilbud i et inkluderende fellesskap. Slik er det ikke i dag. I tillegg går for mye tid med til administrasjon og utredning, og kvaliteten på spesialundervisning er ikke god nok. Vi i Jevnaker kommune har derfor startet flere prosesser for å endre dette. Det dreier seg bl.a. om omorganisering og kompetanseheving. Dette er et langsiktig og krevende arbeid, men helt nødvendig.

Årsakene til at ungdom ikke fullfører videregående skole er sammensatte og krever tidlig og individuell oppfølging av hver enkelt. Gjennomføringsgraden har vært økende de siste årene, og gode oppvekstforhold og godt læringsmiljø er viktige faktorer i det forebyggende arbeidet mot skolefravall.

Både skole- barnehage- og helsesektoren er i stadig endring, og det stilles særskilte krav til endrings- og utviklingskompetanse hos ledere, men også til nye måter å arbeide på og økt kompetanse hos øvrige ansatte i barnehager, skoler, helsetjenesten og deres samarbeidspartnere. For å kunne imøtekomme dagens- og fremtidens behov og bygge kapasitet vil alle sektorer lage en plan for kompetanseheving, en kompetanseplan.

Kunnskap og utdanning er et hovedsatsingsområde, og det er igangsatt en rekke tiltak for å styrke barnas og elevenes læring. Faglig og pedagogisk sterke lærere og kompetente og dyktige ledere er en nøkkel for å oppnå det.

I barnehagene er den største felles kompetansesatsingen arbeidet med implementering av ny rammeplan og å øke andelen pedagoger i barnehagene. I Kunnskapsdepartementets strategi *Kompetanse for fremtidens barnehage* fremheves viktigheten av at alle ansatte i barnehagen deltar i kompetanseheving og videreutdanning, både ledere og pedagoger, for å utvikle den pedagogiske praksisen og kvaliteten i den enkelte barnehage. Dette gjelder også de ansatte i de private barnehagene.

I Kunnskapsdepartementets strategi *Kompetanse for kvalitet* - i skolen - er rammen lagt for i et tiårsløp, innen 2025, å sikre fordypning i fag med nye krav til kompetanse. Blant annet skal skoleledere ha skolelederutdanning og alle lærere som underviser i matematikk, engelsk og norsk ha fordypning i disse fagene. Per i dag mangler flere av våre ansatte nødvendig fordypning. Skoleeier må derfor planlegge og organisere videreutdanning for sine lærere og ledere, for å bidra til å utvikle skolen som lærende organisasjon.

Vekst i behovet for tjenester vil skape bærekraftutfordringer. Forebygging og helsefremmende arbeid, tidlig innsats og egenmestring, med vekt på at brukerne skal ta aktivt del i beslutninger og ta større ansvar for egen framtid, blir avgjørende for å skape bærekraft. Det blir nødvendig å finne nye måter å samarbeide med frivillige, ideelle organisasjoner og pårørende på.

Med bakgrunn i ulike reformer har ansvar og oppgaver blitt overført fra spesialisthelsetjenesten til kommunen. I tillegg har det vært omstillinger i spesialisthelsetjenesten med kortere liggetid, mer dagbehandling og mer poliklinisk behandling. Den kommunale helse- og omsorgstjenesten har fått nye brukergrupper, med mer faglig krevende og komplekse behov. Brukere skrives tidligere ut fra sykehuset og stadig mer behandling og oppfølging skal ivaretas i kommunen.

Det har skjedd en tredobling av antall yngre brukere under 67 år. Kommunen gir tjenester til stadig flere yngre brukere med store og sammensatte behov, som skal motta tjenester gjennom et helt liv. Det har vært, og er, en uttalt satsing på at brukere skal få bo hjemme så lenge det lar seg gjøre. Oppgaveoverføringen fra

En aktiv alderdom

spesialisthelsetjenesten til kommunen vil fortsette i årene som kommer. Kroniske sykdommer er en stor utfordring for folkehelsen. Med flere eldre blir det en økning i pasienter med kroniske lidelser. Rusproblemer og psykiske lidelser øker også i omfang.

En av de største utfordringene vi står overfor som følge av økt levealder og endret alderssammensetning, er at tallet på personer med demens sannsynligvis vil fordobles de nærmeste 30-40 årene, dersom det ikke skjer medisinske nyvinninger på området. Raskt teknologisk skifte og redusert tilgang på kompetanse utgjør også betydelige utfordringer. Samlet sett blir det viktigere enn noen gang med tiltak for å forebygge, utsette sykdom, sikre flere friske år og bygge opp under den enkeltes mestringskompetanse i årene som kommer. Vekten på den enkelte innbyggers mestring må være det bærende element i den kommunale virksomheten..

Tiltak som fremmer inkludering, aktivitet og sosialt fellesskap er viktig i et samfunn der flere, både yngre og eldre, oppgir å være ensomme. Boligen og bomiljøet utgjør en svært viktig arena i menneskers hverdagsliv. Tilrettelegging for boformer der beboerne på ulikt vis kan dra nytte av hverandre kan være et aktuelt virkemiddel for å skape gode og varierte bomiljøer. Dette var én av hovedkonklusjonene i «Framtidas omsorg». Framtidige boformer må imøtekomme mange og forskjelligartede behov - med mål om å styrke muligheten for trygghet, trivsel, egenmestring og deltakelse.

Kommunen har som mål at flest mulig skal ha et aktivt liv og klare seg best mulig – det handler om å *Leve hele livet*. Tjenestene skal støtte brukerne i å mestre hverdagen, slik at de kan leve hjemme lengst mulig, opprettholde funksjonsnivået sitt, delta aktivt i samfunnet og få økt livskvalitet. Det legges vekt på:

- Helsefremmende og forebyggende tiltak
- Velferdsteknologi
- Hverdagsrehabilitering
- Hverdagsmestring

Gruppetrening Frisklivsentralen

Hovedmål

Et godt sted å leve, hvor alle kan ta gode valg og oppleve mestring

Utviklingsmål 2019-2023	Årlige handlingsmål
• Jevnakersamfunnet skal fremme likeverd, inkludering og medborgerskap • Legge til rette for et mangfold av kultur- og fritidsaktiviteter og fremme frivillighet, deltagelse og sosialt fellesskap for alle • Samhandle for å levere helhetlige og koordinerte tjenester i hele livsløpet • Barn og unge opplever et trygt, aktivt og helsefremmende oppvekstmiljø • Barn og familie tilbys tidlig og rett hjelp av personer med riktig kompetanse • Et helhetlig læringsløp av høy kvalitet bygd på ny forskningsbasert kunnskap. • Resultater i Jevnakerskolen skal minst være på linje med nasjonale resultater. • Barnehagebarn og skoleelever skal ha tilpasset tilbud i et inkluderende fellesskap • Barnevernet skal bidra til at de mest utsatte barna får en trygg og god oppvekst • Utvide barnehagekapasiteten i tråd med økt behov • Boliger og bomiljøer som imøtekommer framtidens omsorgsbehov • Flest mulig skal kunne bo og eie egen bolig • Personer med bistandsbehov skal som hovedregel motta hjelp til å mestre livet i eget hjem • Ta i bruk ny og formålstjenlig teknologi	

5.4 Kommunen

Høy tillit fra innbyggerne til kommunens innbyggere til kommunens virksomhet, de folkevalgte og administrasjonen og et godt omdømme er grunnleggende for kommunens virksomhet.

Jevnaker kommunes verdier er:

- **Nytenkende**
- **Åpen**
- **Redelig**

Kommunen skal levere tjenester til innbyggerne med kvalitet og effektivitet.

Innovasjon er helt nødvendig for å møte framtidens utfordringer. Innovasjon er helt nødvendig for å møte framtidens utfordringer. For å bli en innovativ kommune, er det viktig å spre tankegangen

Jevnaker kommune har vedtatt en innovasjonsstrategi der ambisjonen er å finne nye løsninger som er nye for oss, som er nyttige og som kan benyttes igjen og igjen. Dette kaller vi innovasjon. Det som skiller innovasjon fra annen utvikling er at vi starter med å definere behovet og at en har en helt åpen tilnærming til hva som kan være resultatet. Det er også viktig med medvirkning fra de som har behovet i løsningen og utprøving av resultatet. Det krever at vi er modige og ikke er redd for å feile. For å bli en innovativ kommune, er det viktig å spre tankegangen og verktøyene til alle ledd i kommunen, inkludert de folkevalgte. Dette krever endringsorienterte ledere som har tillit til sine medarbeidere.

I forlengelse av innovasjon og vekten på kunnskap om innbyggernes behov, har begrepet samskaping dukket opp. Bakgrunnen er at i de senere årene har relativt få deltatt i de politiske prosessene, enten i partiene eller i kommunens prosesser. Generelt deltar folk mindre i frivillige organisasjoner, med unntak av idrett og kultur. Dette skaper et demokratisk underskudd i samfunnet.

Samskaping er åpne prosesser om å løse noen framtidsutfordringer sammen med innbyggerne, næringsliv og andre samfunnsaktører. Idéen er å involvere innbyggerne helt fra starten av en utviklingsprosess for sammen å definere behov og finne ut av mulige løsninger. Metodikken har bl a vært benyttet ved utviklingen av «Fjordlandsbyen», i utbyggingen av nye Bergerbakken skole og i prosjektet «Framtidas omsorg». Kommunen ønsker å benytte denne metodikken i større grad og prøve ut flere former for samskaping med relevante aktører på forskjellige tema.

Samskaping på tvers

Et viktig innsatsområde i kommende periode er digitalisering av våre tjenester og administrative rutiner. Vi har som mål å løse kommunens oppgaver på nye måter ved hjelp av ny teknologi. Hensikten er å skape en enklere og mer effektiv hverdag for innbyggere, brukere, ansatte, frivillige, offentlige og private virksomheter. På denne måten kan vi også gi helhetlige og gode tjenestetilbud. Gjennom nye kommunikasjonsformer og ny teknologi vil vi kunne få en bedre og mer åpen dialog med innbyggerne våre og rask saksbehandling.

Gjennom innsatsen på digitalisering vil vi legge vekt på trygghet og individuell tilpasning av tjenestene og å skape en enklere og mer effektiv hverdag for innbyggere, brukere, ansatte, frivillige, offentlige og private virksomheter.

Kommunen har hatt en svært positiv utvikling i sitt sykefravær de siste årene og har redusert sykefraværet mellom 2 og 3 prosentpoeng, som er et meget godt resultat i nasjonal målestokk. Arbeidet med økt tilstedeværelse vil ha full oppmerksomhet også i kommende periode.

Å skape økonomisk handlefrihet og legge til rette for en sikker og forutsigbar økonomisk situasjon er utfordrende, men ikke mindre viktig i årene som kommer. Økonomien må håndteres slik at vi kan tilby lovpålagte tjenester på en kvalitativ måte, skape rom for utvikling og ivareta vår realkapital (eiendommer, veier og annen infrastruktur mv) på en fornuftig måte. Det er viktig å se kommuneøkonomien i et generasjonsperspektiv. Utfordringene må løses her og nå og ikke skyves

over på de folkevalgte i neste kommunestyre eller til neste generasjon. Det vil kreve enda sterkere prioriteringer i årene som kommer for å skaffe fram et driftsresultat på anbefalt nivå.

Hovedmål

En innovativ og samskapende kommune

Utviklingsmål 2019-2023	Årlige handlingsmål
• Høy tilfredshet hos innbyggere og medarbeidere • Innovasjonsmetodikk som metode utbres i hele organisasjonen og benyttes i åpne utviklingsprosesser • Jevnaker skal være en foregangskommune på samskaping • Kompetente og endringsvillige ledere og medarbeidere • Minst 94 % tilstedeværelse • Tilby minst 15 læringsplasser innenfor kommunens tjenester • Robust kommuneøkonomi – minst 2 % netto driftsresultat	

Randsfjord badepark (Foto: Per Anders Bjørklund/Randsfjordfestivalen)

JEVNAKER
KOMMUNE

